

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 34/03-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. marca 2003 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. V. Ch. podnikajúceho pod obchodným menom Ing. V. Ch. – S. K., R., zastúpeného advokátkou JUDr. I. B., Bratislava, ktorou namietol porušenie jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky, porušenie zákazu núteného obmedzenia vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 33 Cb 7/98 z 9. februára 2001 v spojení s postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Obo 131/01 z 28. novembra 2002, za účasti Krajského súdu v Bratislave a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. V. Ch. – S. K. o d m i e t a.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. februára 2003 doručená sťažnosť Ing. V. Ch. podnikajúceho pod obchodným menom Ing. V. Ch. – S. K., R. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. B., B., ktorou namieta porušenie jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenie zákazu núteného obmedzenia vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 33 Cb 7/98 z 9. februára 2001 v spojení s postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Obo 131/01 z 28. novembra 2002.

Z obsahu sťažnosti a príloh, ktoré k nej boli doložené, vyplynulo, že sťažovateľ podal 5. decembra 1997 žalobu krajskému súdu, ktorou sa domáhal určenia platnosti kúpnej zmluvy uzavretej 1. novembra 1995 medzi ním a žalovaným F. n. m. S. r. (ďalej len „FNM SR“). Krajský súd rozsudkom sp. zn. 33 Cb 7/98 z 9. februára 2001 žalobu sťažovateľa zamietol a najvyšší súd rozhodnutie súdu prvého stupňa rozsudkom sp. zn. 7 Obo 131/01 z 28. novembra 2002 potvrdil.

Sťažovateľ ako víťaz výberového konania podrobne popisuje okolnosti, ktoré predchádzali uzavretiu vyššie označenej kúpnej zmluvy, na základe ktorej došlo k privatizácii K., š. p., R. priamym predajom podľa privatizačného projektu. Po tom, čo 21. mája 1996 FNM SR odstúpil pre nedodržanie platobných podmienok zo strany sťažovateľa od uvedenej kúpnej zmluvy, sťažovateľ tento krok spochybňoval tvrdiac, že písomné oznámenie od zmluvy odstupujúcej zmluvnej strany mu nebolo platne doručené. Sťažovateľ preto zastáva názor, že pokiaľ krajský súd zamietol jeho žalobu o určenie

platnosti predmetnej zmluvy a najvyšší súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, došlo označenými rozhodnutiami k porušeniu jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety ústavy a zároveň k porušeniu čl. 20 ods. 4 ústavy zakazujúceho nútené obmedzenie vlastníckeho práva, ako aj k porušeniu práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a žiada, aby ústavný súd rozhodnutím deklaroval porušenie týchto jeho základných práv.

Ďalej sťažovateľ žiada, aby ústavný súd „vyhovel sťažnosti v tom zmysle, že boli porušené aj moje ľudské práva na plynulé konanie na súdoch bez priet'ahov. V mojom prípade konajú súdy od 5. 12. 1997 a právoplatne bolo rozhodnuté až 7. 1. 2003. To znamená, že konanie trvalo päť rokov“.

Napokon sa sťažovateľ domáha aj priznania primeraného finančného zadost'učinenia bez toho, aby uviedol rozsah, ktorý požaduje, a konkrétnejšie ozrejmil dôvody, na základe ktorých by mu mala byť táto finančná satisfakcia ústavným súdom priznaná.

II.

K porušeniu čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Základným ústavným predpokladom podľa citovaného článku ústavy na vznik právomoci ústavného súdu na konanie o sťažnostiach je to, aby o ochrane tvrdeného porušenia základného práva alebo slobody nerozhodoval iný súd, pričom iným súdom podľa tohto článku ústavy sa rozumie súd, ktorý v súlade so všeobecnou právomocou podľa

čl. 142 ods. 1 ústavy má aj zákonom vymedzenú právomoc konať o ochrane konkrétneho základného práva alebo slobody. Ak existuje taký súd, ústavný súd zásadne nie je oprávnený prijať sťažnosť na ďalšie konanie, pretože tomu bráni ústavný princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadrený v čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy.

Sťažovateľ sa návrhom na rozhodnutie domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, ku ktorému malo dôjsť v občianskoprávnom (obchodnom) spore v osobitnom druhu sporového konania o určenia platnosti kúpnej zmluvy uzavretej 1. novembra 1995 medzi ním a žalovaným FNM. Určenie platnosti alebo neplatnosti zmlúv patrí do právomoci občianskoprávných súdov [§ 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v spojení s § 80 písm. c) OSP]. Preto len občianskoprávny súd môže rozhodovať o takýchto nárokoch a v spojitosti s tým, že predmetom takej zmluvy bol majetok, aj o ochrane vlastníckeho práva, resp. jeho obmedzení.

Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania, resp. rozhodovania všeobecných súdov, t. j. či v konaní pred nimi nedošlo k porušeniu procesnoprávných princípov konania (čl. 46 až 50 ústavy). Táto právomoc ústavného súdu však nie je spojená so vznikom oprávnenia a povinnosti hodnotiť právne názory všeobecných súdov, ku ktorým tieto dospeli na základe výkladu a uplatňovania zákonov, v tomto prípade ustanovení príslušných zákonov upravujúcich uzavieranie zmlúv, otázky ich platnosti a súvisiace otázky.

Právomoc občianskoprávneho súdu rozhodovať o platnosti súkromnoprávnej zmluvy, ktorá vyplýva z čl. 142 ods. 1 ústavy a § 7 ods. 1 OSP, nemožno nahradiť alebo v nej pokračovať uplatnením práva na ochranu tohto práva v konaní pred ústavným súdom. Navyše, právo na určenie platnosti súkromnoprávnej zmluvy je nárokom, ktorý nemá priamu oporu v ústavnej úprave (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy). Ide o právo, ktoré sa v súdnom konaní presadí, len ak je na tom naliehavý právny záujem, čo je procesne vyjadrený záujem na súdnej ochrane [§ 80 písm. c) OSP], aj keď nesporne môže mať vplyv na vlastnícke právo, prípadne na jeho obmedzenie.

Z obsahu predložených súdnych rozhodnutí vyplynulo, že o požadovanej ochrane základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy rozhodovali v rozsahu citovaných zákonných úprav všeobecné súdy v civilnom procese, čo zásadne vylučuje právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Treba súčasne dodať, že v danom prípade sa nedá vyvodiť ani žiadna spojitosť medzi postupom všeobecného súdu (krajského súdu a najvyššieho súdu) a porušením čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy. Priamu súvislosť tvrdí sťažovateľ iba z dôvodu, že nebol úspešný s nárokom na určenie platnosti jeho zmluvy uzavretej s FNM SR. A to je tvrdenie, ktoré takúto súvislosť nevytvára a ani vytvoriť nemôže. Všeobecné súdy vykonávaním svojich ústavne vymedzených kompetencií vôbec nezasahovali a ani nemohli zasiahnuť do základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy. Súdy sa zaoberali len tým, či došlo k platnému uzavretiu zmluvy, a teda iba nepriamo sa zaoberali zásahom (porušením) do základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, ku ktorému mohlo dôjsť nanajvýš postupom FNM SR, teda subjektu odlišného od všeobecných súdov. Napriek tomu sťažovateľ stotožnil (postavil na tú istú úroveň) konanie FNM SR, ktorý mal zasiahnuť do jeho základných práv (odstúpením od zmluvy pre neplnenie zmluvných podmienok) a postup všeobecných súdov, o ktorom tvrdí, že takisto porušil to isté základné právo. V danom prípade je to vylúčené samo povahou sporu a jeho predmetu (určenie platnosti zmluvy).

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa v tejto časti z dôvodu nedostatku právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

K porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru – princíp spravodlivého procesu

Sťažovateľ namietol porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože nepovažoval závery krajského a najvyššieho súdu za správne a zodpovedajúce zákonu. Aj preto požadoval zrušenie rozhodnutí týchto súdov.

Ústavný súd pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov môžu byť zásadne zmenené, prípadne zrušené zásadne len z dôvodov uvedených v Občianskom súdnom poriadku a iba na základe riadnych, prípadne mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré majú účastníci konania k dispozícii v rámci všeobecného súdnictva. Úlohou ústavného súdu však nie je zastupovať alebo alternovať všeobecné súdy, ktorým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa sústreďuje len na kontrolu zlučiteľnosti účinkov tejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou.

Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov z dôvodov tvrdených sťažovateľom môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich rozhodovanie (a jemu predchádzajúci postup) bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by malo za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré nebolo napravené ani v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 33 Cb 7/98 z 9. februára 2001 a rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Obo 131/01 z 28. novembra 2002 obsahujú podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov na ich výroky. Ústavný súd nezistil, že by tieto závery boli svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore či urobené v zrejmom omyle. Ústavný súd v takom prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov všeobecných súdov. Tvrdenia sťažovateľa preto podľa názoru ústavného súdu sledujú len dosiahnutie úspechu v súdnom konaní, čo však nemožno spájať s pojmom spravodlivý proces a porušovaním jeho princípov.

Vychádzajúc z toho, že ústavný súd netvorí súčasť systému všeobecného súdnictva, a preto na základe sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže meniť alebo rušiť rozhodnutia všeobecných súdov iba z dôvodu, že s nimi sťažovateľ nie je spokojný, ústavný súd rozhodol, že sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, po predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

K porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

Pokiaľ sťažovateľ ďalej namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ustanoveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu a najvyššieho súdu v označených konaniach, ústavný súd poukazuje na účel tohto základného práva, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorom sa nachádza osoba (účastník konania pred súdom) domáhajúca sa rozhodnutia súdu v jej veci bez ohľadu na jej postavenie v súdnom konaní.

Podstatou základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy je preto odstránenie stavu právnej neistoty účastníka, v ktorom sa nachádza dovtedy, kým v jeho veci nie je rozhodnuté s účinkami právoplatnosti.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 34/99, II. ÚS 32/00, II. ÚS 12/01, II. ÚS 52/01, III. ÚS 116/01, IV. ÚS 37/02) sa ochrana základnému právu vrátane základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade všeobecnými súdmi) ešte trvalo. Ak v čase, keď sťažnosť došla ústavnému súdu, už nedochádza k porušovaniu namietaného základného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že v jeho prípade konajú sudy od 5. decembra 1997 a právoplatne bolo rozhodnuté až 7. januára 2003. Táto skutočnosť je zistiteľná aj z pripojených kópií označených rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu opatrených doložkou právoplatnosti.

Sťažovateľ však namietol porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. februára 2003, teda v čase, keď konanie pred krajským súdom v spojení s odvolacím konaním pred najvyšším súdom bolo už právoplatne skončené. Z uvedeného možno vyvodiť, že konanie o sťažnosti sťažovateľa

nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa citovaného článku ústavy.

Opierajúc sa o tento skutkový stav a stabilizovanú judikatúru ústavného súdu ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v označených konaniach pred krajským súdom a najvyšším súdom odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon poznamenáva, že rozhodovanie o zrušení sťažovateľom označených právoplatných rozhodnutí vyplýva z čl. 127 ods. 2 ústavy a rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy by prichádzalo do úvahy iba v tom prípade, ak by nadväzovalo na rozhodnutie o vyslovení porušenia jeho základných práv. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd o tejto časti návrhu na rozhodnutie (petitu sťažnosti) nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. marca 2003